

Ann. IX.

ROMAE, Kal. Martii M DCCCC VI.

Num. III.

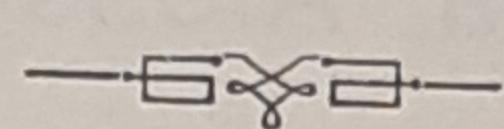
VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

SEMEL IN MENSE PRODIT

Premium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 4,80;
ubique extra Italianam Lib. 6,25; Doll. 1,25; Sch. 5; M. 5; Rubl. 3; Coron. 6,25.
Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in commentarii operculo
Lib. 0,10 pro unoquoque centimetro quadrato.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem
ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA

Apud GEBETNER ET WOLF Apud "KRONIKA RODZINNA"

VARSIAE POLONORUM
Rakowskie Przedmiescie, 15.

IN ANGLIA

Apud BURNS AND OATES

VARSIAE POLONORUM
Krakowskie Przedmiescie, 6.

IN GERMANIA

Apud FRIDERICUM PUSTET
S. Sed. Ap. et S. Rit. Congr. Typ.

LONDON W.
28, Orchard Street.

RATISBONAE in BAVARIA.

IN CANADA

Apud LIBRAIRIE GRANGER FRÈRES

MONTREAL
1699, Rue Notre-Dame.

RERUM INDEX

PIO X Pont. Max. in diem nominalem, festum S. Iosephi.
De bello vetere atque recentiore.

Domestica funera.

Varia latinitas. - Paroemiae sive adagia: Ne gusteris, quibus nigra est cauda. -
Stateram ne transgrediaris. - Choenici ne insideas. - Ne cuvis dexteram inieceris. -
Cor ne edito.

Novum Apostolicae Sedis decretum de cantus gregoriani editionibus.
Helveticae Vaticanae cohortis IV centenaria solemnitas.

Acta Pontificia. SS. D. N. PII PP. X « Epistola encyclica » ad Archiepiscopos et Epi-
scopos universumque clerum et populum Galliae. - II. SS. D. N. PII PP. X allo-
cutione habita in Consistorio d. XXI mens. Februarii M DCCCC VI.

Diarium Vaticanum. Coram SSmo admissiones. - Pontificiae electiones. - Vita functi
viri clariores. - Varia.

Annales: Algeciranus coetus. - Russica seditio. - Serborum Austrorumque discordiae. -
Gallorum ira in Venezuelanos. - Sinarum, et Candiae insulae negotia. - Hungaricae
res. - Gallorum civiles tumultus.

Publici per Orbem coetus legibus ferendis.

Per Orbem.

Aenigmata.

Libri recens dono accepti.

In tertia operculi pagina:

ZENO - Tragoedia JOSEPHI SIMONIS Angli. (Passim retractavit hodiernisque scenis
aptavit I. F.).

ROMAE

EX OFFICINA PACIS, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

M DCCCC VI

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS
Comm. VOX URBIS in an. MDCCCCVI.

Pretium annuae subnotationis est in Italia Libell. 4,80;
ubique extra Italiam Libell. 6,25; Doll. 1,25; Sch. 5;
March. 5; Rubl. 3; Coron. 6,25 *recto tramite* mitten-
dum ad

ARISTIDEM LEONORI EQUITEM
COMMENTARII "VOX URBIS,, POSSESSOREM ET ADMINISTRATOREM
ROMAM, via Alessandrina, 87.

PRAEMIA SOCIIS CONSTITUTA:

Cuique ex subnotatoribus tum in Italia, tum apud exterias
gentes, qui ante expletum Fe-
bruarium mensem pretium uti supra mittat, facultas erit retinendi decimam
partem ipsius pretii.

Qui socios novos comparaverit duos pretiumque eorum
subnotationis mi-
serit, subnotationem gratis omnino sibi habebit.

Qui triginta socios novos comparaverit ante Julium
mensem – bi-
bliopolis exceptis – dimidiatum pretium itineris habebit a quovis Europae
loco ubi vivat Romam usque, atque inde in domum suam, secunda, prouti
vocant, ferriveharum classi usus.

Qui sexaginta socios novos comparaverit uti supra,
eodem iti-
nere gratis omnino fruetur.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 4,80 — Ubique extra Italiam:
Lib. 6,25, Doll. 1,25, Sch. 5, M. 5, Rubl. 3, Coron. 6,25

SEMEL IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE — Via Alessandrina, 87.

PIO X PONT. MAX.

IN DIEM NOMINALEM, FESTUM S. JOSEPHI.

*Mitte funestos, PIE, cogitare
Hac die casus. Ubi lux refusit
Festa Iosephi, brevis hora currat
Nescia luctus.*

*Anxias eheu! tibi sol revolvet
Crastinus curas, cavus unde fronti
Incudit sulcus, niveique circum
Tempora crines.*

*Quae regis, Pastor, pia septa, denso
Quam patent hosti! Quot ubique tela
In tuos strident! quot acerba sentis
Vulnera, custos!*

*Utque Gallorum fera saevit in te
Vis! Ibi luges atavis nepotes
Impares, ausos abolere patrum
Foedera sancta.*

*Ad nefas tantum, cito sub sepulcris
Ossa maiorum fremuere, voxque
(Clamor immensus) tonuit, tremenda
Nuntia poenae.*

*Iure tu caecos, Pater, arguisti,
Qui suis Christum pepulere terris;
Cruix ubi victrix latet, et Megaera
Foeda triumphat.**

* Qui nunc Gallis imperitant, Imagini Christi crucifixi, iussae
a scholis amoveri, a nosocomis atque ab aula quacunque publica,
effigiem subrogarunt "Mariannae", rusticae nempe viraginis,
pileum gerentis Phrygium. Quod simulacrum veluti palladium
Reipublicae habetur, ex quo, sub finem saeculi XVIII, regicidae
in Gallia monarchiam everterunt.

*Ecce nunc moerent violata templa.
"Templa - sic Fiscus - mea sunt; sacerdos,
Ostium sacrum resera; patescant
Aurea vasa.*

*Ius nec opponas vetus; obsoletos
Spernimus ritus, nova gens; profanas
Sanximus leges; placet in theatra
Vertere templa.*

*Vester hinc migret Deus; hucque tendat,
Quo cucullati (nigra turba) fratres
Iam profugerunt, sociaeque tonso
Crine sorores.*

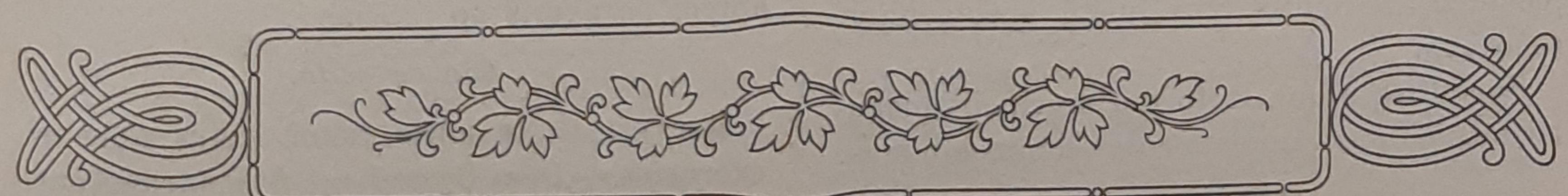
*Sacra ni Fisco reserentur ulti
Tecta, districtis gladiis patebunt:
Miles irrumpet...., - Rubuitque fuso
Ara cruento.*

*O Pater, fletum cohibens, Patronum
Flecte Iosephum prece, quem rogabis,
Galliae, ne sit peritura, fidus
Tutor ut adsit.*

*Qui, revertenti Solymam, Puello
dux fuit divo, ferat expiatis
Pristinum Gallis decus, et regressi
Munera Christi.*

*Reddat et pacem reliquis per orbem
Gentibus: quae tu, Pater, auspicata,
Laetus et longo fruaturus aevo,
Tempora cernas.*

F. X. REUSS SS. RED.

DE BELLO VETERE ATQUE RECENTIORE.

PoETARUM mentes, qui divite ac splendida
aetate humani generis felicitatem cupie-
bant, aureum effinxere sibi saeculum in quo
ver esset aeternum, nullae inter homines que-
relae aut rixae, sed mel darent querens atque
dulce rivuli lac.

At humanum genus, bonum semper maius
quamvis paullatim sit assequutum, et cruentam
rabiem late iam perdomuisse videatur, quo
magis mens et animi excolebantur, eo magis
insanas voluntates cohibuit.

Homo homini quum esset lupus, primaeva
tempora ea erant, ut nihil esset sanctum, lex
nulla nullaque pactio vigeret, sed iura vi pa-
rerentur atque sustinerentur armis.

Conditis vero primis civitatibus collatisque
civium viribus, assidua unam inter et alteram
republicam contentio fuit et bellicus furor
continuo vixit. Usus itaque atque consuetudo
vivendi in re publica armis sunt constituta,
nec optimus civis esse poterat, nisi qui bellica
virtute super ceteros eminaret.

Bellum eam ob rem quasi consueta hominum
conditio factum est, idque non lene neque tem-
peratum, sed cruentum horridumque, supra
quam dici possit. Namque bellantium crudeli-
tatem non pactiones amicæ, nec sancta fo-
dera, neque humanitatis leges mitigabant, sed
furoris atque crudelitatis plenum erat arbitrium
atque princeps: belluarum more pugnae gera-
bantur, nec fugientibus parcebatur, nec capti-
vis erat salus.

Et profecto quum barbarorum historias re-
petimus, nihil aliud legimus, quam clades
et sanguinem. Osagum, Irochensium, Luisianorum,
Seminolium annales turpissimas pagi-
nas tantum habent cruento et sanie descriptas.

Horrent profecto ea gesta oculi animique;
sed si ad humanitatis nostræ memorias con-
vertuntur, meliora profecto non vident. Nam
Phoenicia gens belli captivos in candenti idolo
Moloch dei concludebat urendos; Parthi, ab-
scissis dexteris, vivos sepeliebant; Poeni Sa-
turno sacros immolabant.

Bonorum direptio, vastatio agrorum, servitus
atque depopulatio bellum quodvis comitaban-
tur. Ilium captum Graeci solo adaequarunt;
Priamus senex iugulatos videt se coram natos
quinquaginta, ipseque postremus, hostia diis,
cadit. Regiae foeminae vinetae abducuntur, aut
ferro necantur, aut rediguntur in servitatem.
Hectoris exuviae, fortissimi atque humanissimi
ducis, quadrigae illigatae ter circa urbem per-
trahuntur.

Persae Dario subditi pedesque manusque
captivorum secabant; Athenienses, Minervae

filii, pollicem dexterum obruncabant, ne deinde amplius gestare pilum possent; ac Lacedaemones mancipatos lloas per insidias turmatim enecabant.

Romani quoque res suas gestas crudelitate summa tum in captivos, tum in adversas civitates adumbrarunt. Seribit enim Polybins, Paulum Aemilium ut in Epyrotas ulciseretur, septuaginta eorum urbes depopulatum esse, moenia diruisse, servorum centum et quinquaginta millia abduxisse. Alias autem narrat, Mummius consulem Corinthum captam militibus permisisse, virosque eius trucidasse, mulieres et pueros in captivitatem duxisse, reliqua igne comburenda tradidisse.

Galliam a Caesare captam haud commemo ramus. Virorum turbae, quibus una erat culpa, patriam tueri ac penates, cruentam mandebant humum, quadringentae urbes solo aequabantur, mulieres puerique gladio occumbebant. Vercingetorix, patriae vindex, vincitus post currum consulis trahebatur.

Hisce faustiora, medium, quod dicimus, aevum haud habet. Gregorius Turonensis, qui primas Germanorum incursiones enarravit, incredibilem eorum describit immanitatem. Clotarius II, Francorum rex, indomitos Saxones quum vivisset, omnes trucidat captivos, qui gladio suo supereminerent. Carolus Magnus imperator, quatuor millia captivorum et amplius, quos Saxonico bello cooperat, hac re interfecit, quod libertatem suam nimis dilexerant.

Urbes quas crucis milites occupavere ipsae crimina viderunt. Quum enim Hierosolyma illi ingrederentur, anno M XCIX, quotquot obvios haberent enecasse dicuntur, ita ut quum ad templum Salomonis properarent, iam non pugnam gerere visi sint, sed cladem horrendam. Richardus ille a leonino animo dictus, Ascalona potitus, infideles omnes, ad duodecim milium numerum caedit.

Bella pariter Albigensium in Gallia, Hussitarum in Germania horridis cladibus insignia evasere; quamquam nihil quae hactenus inuimus prope sunt, si cum Tamerlani gestis comparemus. Qui, ut Ducas graecus historicus narrat, quum urbem relinquaret ut aliam aggredieretur, adeo eam depopulabatur et evertebat, ut nec eiulatus canis, nec avis cantus, nec pueri vox exaudiretur, ad mortis silentium omnibus redactis. Anno M CCCC I, quum Bagdad urbe es set potitus, vix tempa, scholas, nosocomia servavit: doctores tantum atque iudices cladem effugerunt, quum barbarus rex decrevisset in colas omnes a puero ad senem esse obruncandos. Quinimo quemque ex octoginta millibus militum suorum iussit, vitae sub poena sua, hostis ad se adferre caput; quae omnia trophyai ad instar in pyramidem concessit.

Nonne autem Philippus Augustus, Gallorum rex, Insularum captae urbis captivos omnes servitutis signo signavit? Nonne Ludovicus XII ille, qui pater populi est dictus, omnes qui Carravagium oppidum contra ipsum defenderant carnifici dedit?

Hisce criminibus gesta sunt bella ad nostros poene dies, quoadusque Genevensis pactio inter

gentes Europae atque Americae signata est, coetusque coacti et foedera sancta, quibus et vulneratorum haberetur cura et certae leges servarentur, atque iura et fines neutrorum ut aiunt, defenderentur. Verumtamen ipsa bella quum magis mente quam manibus agantur, ut tormenta bellica et classes quaerunt, magis magisque animorum crudelitatem minuere, quod maxime arma novissima obtinuere, quibus a longe pugna geritur atque minus paene nulla est.

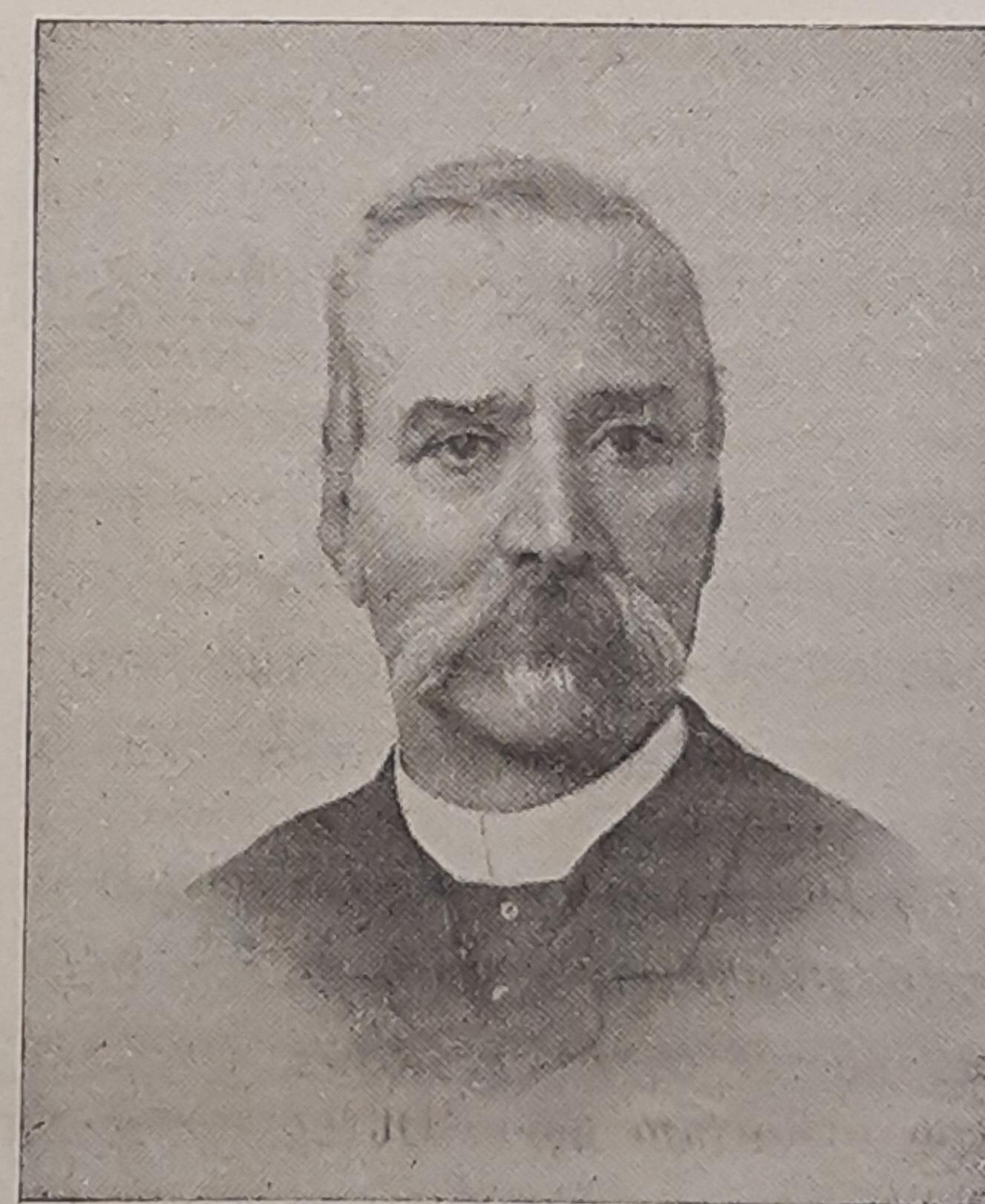
Ipsae denique bellorum causae nobiliores sunt; non enim invidia regum aut desiderio dominandi fit bellum, sed aut de tuenda aut de recuperanda libertate plerumque res agitantur, aut de negotiis et commerciis diffundendis.

Postremo sodalitium, quod Rubrae Crucis insigni condecoratur, bellorum crudelitatem quam maxime mitigare noscit, cuius legibus vulneratis remedium, morientibus solatum, mortuis autem sepulchrum et honores tribuuntur.

Hisce tamen non obstantibus, unum semper est omnium votum, unum desiderium, ut, sublatis discordiarum causis, genus omne humum fraternali sub Crucis complexu perenni pace vivat.

DOMESTICA FUNERA.

Die IV elapsi mensis Februarii, Aristides Leonori, Commentarii nostri possessor atque administrator, gravissimo ictus est luctu: pater enim eius, nomine **Raphael**, naturae concessit.

Fuit vir magnae constantiae indefessaque laboris; forti animo et quidem erecto. Quum enim ob rerum eversionem, quae in Urbe facta est an. MDCCCLXX, a publicis negotiis abstinuisset, liberorum institutioni, quos multos habuit, totum se dedit, eosque ad pietatem simul atque operosam vitam diligenter educavit, ad senectam usque sui exemplum, optimum magistrum, praebens. Ita factum est ut, quum vitae finem praesentiret, ipse sacra religionis charismata experierit, rebusque familiaribus opportune compositis, pie placideque dierum cursum expleverit, morientis viri iusti spectaculum renovans.

Sociorum atque lectorum sacrificiis piacularibus defuncti animam enixe commendamus.

VARIA LATINITAS

PAROEMIAE SIVE ADAGIA

Ne gusteris, quibus nigra est cauda.

Adagium hoc e Graeco deductum interpretatur Plutarchus in commentariis *De liberis instituendis*: « Ne commercium habeas cum improbis et iis, qui sunt nigris et probrosis moribus ». Tryphon vero grammaticus inter aenigmatis exempla hoc quoque commemorans, ita explicat: « Ne mendacem sermonem protuleris. Mendacium enim in extremis partibus nigrescit et obscuratur ». Quidam ad saepiam pisces referunt, qui atramento, quod in cauda gestit, semet occultit. Quamquam Plinius (lib. XXXII in fin.) Melanurum inter pisces recenset, quum de saepiis multa prioribus libris disseruerit, ut videatur non idem esse pisces Melanurus et Saepia.

Stateram ne transgrediaris.

Hoc est: « Ne quid facias praeter ius et aequum ». Stateram olim aequitatis symbolum habuisse vulgo, vel Doricum illud proverbium indicat: σταχάνης δικαιότερος, i. e. « trutina iustior ». Ad eum modum interpretatur Demetrius Byzantius apud Athenaeum, lib. *Dipnosophistarum* X.

Choenici ne insideas.

S. Hieronymus interpretatur: « De victu ne fueris sollicitus in diem crastinum ». Est enim choenice demensum et cibus diurnus, ut apud Homerum, (*Odyss.*, τ). Eodem pacto Laertius et Suidas exponunt. Porro servis olim cibus diurnus choenice distribuebatur, ut illi vicissim operis pensum persolverent; quam ob causam Apollo Pythius Corinthios χοινικούτερος appellavit quod servos possiderent quadragies septies mille. Auctor Athenaeus, lib. VI. Plutarchus autem longe diversius putat non indulgendum ocio, sed industria prospiciendum vietum, ne desit in posterum. Idem in *Symposiacis* huins symboli meminit, verbis, quae latine sonant: « Una cum Pythagorica choenice, in qua vetuit desidere, docens nos ut ex eo, quod praesens est, semper aliquid in futurum relinquamus et crastini diei in hodierno meminerimus ». Exstimat autem idem maiores significare voluisse, quibus religiosum habitum est mensas inanes tollere. Demetrius Byzantius apud Athenaeum interpretatur non oportere spectare tantum quae praesentis diei sunt, quin crastinum semper esset spectandum, propemodum cum Plutarcho consentiens.

Ne cuivis dexteram inieceris.

Hoc est: « Ne temere quemlibet in familiaritatem admittas, sed deligas quem diligas ». Idem citatur atque exponitur a Plutarcho ἐν τῷ περὶ τῆς πολυφιλίας. Convenit cum illo Solonis apophthegmate, quod ex Apollodoro refert Diogenes Laertius: « Amicos ne cito pares; quos autem paraveris ne reiicias ».

Cor ne edito.

Hoc est: « Ne curis tuum ipsius animum exercicies ». (Dem. Byzant. ap. Athenaeum), aut: « Ne sollicitudinibus vitam reddas breviorem ».

Aristoteles enim (*De partibus animal.*, lib. III) narrat eorū esse fontem omnium sensum, vitaeque ac sanguinis. Aristophanes in *Nebulis*: « Animū tamen mordens meum, sic inquam »; ac Theognis: « Et rodor mentem et sum animi ambiguus ». Videtur ex Homero sumptum. (*Iliad.* α, ξ, ω; et *Odyss.* i).

NOVUM APOSTOLICAE SEDIS DECRETUM
DE CANTUS GREGORIANI EDITIONIBUS.

MEMINERINT lectores a Sacra Rit. Congregatione d. XI mens. Augusti an. M DCCCCV vulgatum fuisse decretum de cantus gregoriani editionibus, quod in nostras paginas eiusdem anni num. IX retulimus. Atqui, ortis de re nonnullis dubiis, S. C. in argomento novis d. XIV elapsi mensis Februarii vulgatis constitutionibus institut, quae tum superiores confirmarent, tum peculiaria alia eaque magni momenti explanarent.

Haec ad operum reproductiones spectant, quae signis auxiliaribus in typis utantur. Atque primum quidem Sacra Congregatio sine ulla conditione recognoscit adprobaciones a se vel ab episcopis hucusque concessas; deinceps vero adprobaciones easdem non a se datum iri statuit, sed a locorum Ordinariis, qui, peritorum testimonio, quem ad modum in decr. d. XI mens. Augusti an. M DCCCCV constitutum est, atque iisdem datis conditionibus, opera Vaticanae editioni conformia recognoverint.

Quae quidem ut caverentur necessaria apparabant: factum est enim ut renovatae plures editiones, primam Vaticanae editionis partem reproducentes, sincere quamquam, aliquot notarum formas (praesertim « liquefientium », prouti vocantur) « neumaticorumque » glomerationum dispositionem immutaverint, atque item ipsam concentuum musicalem substantiam, quae inde nonnumquam pendet.

Quam maxime autem in novo decreto videre placet id est, Sacram Congregationem rata facere opera quae signis rhythmicis Solesmensis editionis usa prodierint, iam primum ac pluries a S. C. adprobatis. Ea enim opera, graphicē exprimentia exequutionis normas per signa - quorum novum decretum probat usum - adiacentia notis, suam e traditione prolatam formam servantibus, praeter quam quod musicæ per « notas quadratas » scripturam minime turbant, rhythmicam significationem planissimam reddunt; ita ut concentus in processu suo perspicui fiant, neque tamen notae in editione ad exemplum praebita ullimode commutentur. Atqui constat id earumdem editionum latissimae pervulgationi plurimum contulisse, et maximum gregoriana rei beneficium inde partum.

Hisce praemissis, en novissimum Sacra Rit. Congregationis decretum:

« A nonnullis Editoribus proponitur subinde quaestio de modo interpretandi Dispositiones Art. II et IV Decreti seu Instructionum Sacrae Ritum Congregationis, die XI Augusti MCMV, circa editionem et approbationem librorum cantum liturgicum Gregorianum continentium. Ad hanc autem quaestionem solvendam eadem

Sacra Congregatio, de mandato Sanctissimi Domini Nostri Pii Papae X, quae sequuntur declarat:

1. Forma notularum cantus sic debet integrā servari, ut omnes ex eis quae eandem habent rationem vel significationem, ac proinde in editione typica Vaticana unam eandemque figuram referunt, pariter in alia editione, quae ab Ordinario possit approbari, necessario quoad formam omnino inter se similes existent et coaequales. Ideoque signa quae forte fuerint, permittente Ordinario, superinducta, nullatenus notularum formam, vel modum quo ipsae coniunguntur, afficere debent.

2. Quamvis editio aliqua fuerit recognita, ab Ordinario vel ab ipsa Sacra Ritum Congregatione, tanquam de cetero, videlicet exceptis signis, cum typica conformis, oportet tamen ut deinceps normas supra statutas exacte servet; quatenus, inter notulas typicas et signa quae superveniunt, iam amplius confusio oriri nequeat. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 14 Februarii 1906.

L. ♦ S. A. Card. TRIPEPI, S. R. C., Pro-Praef.
† D. PANICI, Archiep. Laodicen., Secret. ».

HELVETICAE VATICANAЕ COHORTIS

IV. CENTENARIA SOLEMNITAS.

HASTATOS milites variis coloribus distinctos qui Vaticanae aedis ad ostia advigilant omnes norunt. Nemo enim Pontificem Romanum quatuor iam a saeculis adivit unquam, qui eorumdem militum vestes et arma non sit admiratus. Ubicumque igitur patet Pontificis nomen et memoria, ibi et militum eius custodum corporis, natione Helvetica, nomen innotescit. Hi vero ut quarto iam saeculo custodiam agunt, ita arma sua antiqua et vestes hactenus non abiecerunt. Sed licet in ostio constituti igniballista, superaddito mucrone, vigilent, tamen quum, propria sua pompa, solemnioribus diebus Pontificem comitantur, loricas induunt galeasque, atque immanes gladios cuspidesque distingunt, quos iam, saeculo XVI, suis a montanis oppidis Romam venientes, gestabant.

Eorum historiam modo Dürer doctor repetit atque sedulo describit, quae ab aetate Iulii Pontificis II ad nostra usque tempora decurrit. Qui quum in maxima seditione temporum pontificale solium ascenderit, suam incolumentem ut tueretur, Helvetios pretio conduxit, qui iam Xysto IV, eius patruo, adstiterant. Legato itaque Petro Herstenstein Iulus usus est, qui quum Pontificis desiderium coram Zurichensi coetu aperuisset, ratis conditionibus cohors delecta est peditum centum ac quinquaginta, cui centurio praefuit Gaspar a Silenenio, eius pater, Morat in proelio, contra Carolum Burgundiorum ducem fortissime pugnaverat.

Die itaque mens. Ianuarii XXII Helvetici pedites, humanissime a Iulio Pontifice excepti, Roman ingressi sunt. Ex tunc vero foedera cum Helvetiis nova semper Iulus ferit, quorum saepe praevalidis copiis Ecclesiae incolumentis servata est, idque maxime post pugnam, Ravennam ad urbem, a Francisco II rege Gal-

lorum superatam, qua, ni Helvetiae copiae obfuissent, Ecclesiae solium prope eversum est. Tunc itaque Helvetios Iulus nuncupavit *Defensores libertatis Ecclesiae*, atque eorum cohorte comitate anno MDX Mirandolam castrum ipse obequitans oppugnavit. Paulo post, Leone X Pontifice, contra Franciscum e Rubere, Urbinate ducem, bellum agere oportuit. Tuncque Gaspar ille Silenenius, novas copias ex Helvetia coegit, sed ad bellum quum exiisset, Pontificia cohorte comitatus, apud Ariminum ab Ibericis peditibus in insidiis captus, ipse omnesque eius milites interempti sunt anno MDXVII.

Tunc Christophorus Silenenius, eius frater, cohorti praefuit, atque deinde Marcus Rotist, Zurichensis curio, miles fortissimus, quo duce anno MDXXI Helvetiae copiae Parmam atque Placentiam urbes recuperarunt Pontifici redentes. Marci autem filius Gaspar una cum ducentis et quinquaginta militibus corporis custodibus ante Basilicae Vaticanae ostium paulo post omnes cecidere, quum, Clemente VII Pontifice, Caroli V imperatoris copiae Urbem Romanam coeperunt, vastarunt. Dum vero dux atque milites eius tantam cladem sustinent, Clemens Papa, manipulo vix Helvetiorum comitante, in castrum Adriani secessit.

Tantam post cladem, viginti per annos Helvetiorum arma Roma abfuere; sed anno MDXLVIII Paulus III cum Lucernensi republica iterum foedus inivit, suamque cohortem praetoriam restituit, cui dux Iustus a Meggen praefectus est, qui simul legationem suorum civium nomine apud Pontificem gessit; anno autem MDLVI, Iustus ille una cum suis militibus pugnae contra perduelles Colonnensis familiae copias atque contra Iberos milites eorum socios adfuit, quae tamen infelici fato confecta est.

Pio V Pontifice, Iusto a Segesser Helvetiae cohortis duce, navalis pugna ad Naupactum contra Turcas pugnata est, cui et Romani Pontificis naves adfuere. Pugnae isti quoque Helvetiorum manipulus adfuit, quos Pontifex Marco Antonio Columnae ad custodiam corporis suis ex militibus tradiderat, qui fortissime in praetorio pugnarunt, quorum unus, Henricus Rölli ex oppido Kriens, duo vexilla ab hostium manibus diripuit, quae hodie in Lucernensi museo pendet.

Saeculum vero XVII per quietem multam transactum, pariterque et XVIII; eius iuxta occasum, nova mala ingruerunt. Anno enim MDCXCIII Gallicae seditiosae reipublicae milites Romam invaserunt atque Pium VI in captivitatem deduxere. Helvetici milites honesta tunc missione a Pontifice dimissi sunt, atque Pontifex Senam aufugit, comitante tamen Francisco Pfyffer, Helvetiorum cohortis tum duce. Pontifice autem Valentiam paulo post deducto ibique moerore vita functo, Pius VII Venetiis electus Carolo Pfyffer, Francisci filio, curam instaurandæ cohortis commisit.

Inter omnes constat an. MDCCLIX Radet ducem apostolicas aedes in Quirinali monte pervasisse, atque Pontificem in Galliam captivum duxisse: reduce vero Romanum Pontifice, Carolus Pfyffer iterum praefuit Helvetiorum tunc centuriae, quae tamen a Leone XII a. MDCCLXIV in cohortem duplicata est.

Milites ex Helvetica cohorte excubias
ad Vaticanas aedes agentes.

Viginti post annis et amplius, Pio IX Pontifice et Helvetiis Xaverio Meyer de Schauensee praefecto, Romana seditio orta est anno M DCCC XLVIII. Popularium furor ipso in Quirinali foro ante ostium Pontificis deferbuit, atque Helvetici milites duo vulnerati sunt, qui excubias illic agebant: Iacobus Marmatt atque Ioannes Marfurt, quorum postremus adhuc florida senectute vivit, omnium Helveticae cohortis militum maxime senex.

Paulo post Helvetios dimittere coactus est Pontifex ab Urbe profugus. Gallicis vero armis Romana republica superata, atque Pontificio regno restituto, Pius PP. IX Xaverium Mayer voluit iterum suis Helveticis militibus praeesse.

Ex eo tempore nec bellicis eventibus nec seditionibus ullis Helvetici milites occurserunt; sed custodiam aedium Vaticanarum egerunt semper, prout etiam hodie agunt. Qui autem nunc praeeest cohorti, Leopoldus Meyer dynasta, uxorem duxit, cuius mater e gente della Rovere orta est, unde et Iulius ipse II, qui primus Helvetios Romam vocavit. Eo igitur duce feriae habitae sunt centenariae maxima. Pius X Pontifex suis coram militibus Sacrum celebravit ac memori numismate argenteo omnes donavit. Moenibus denique cuniculi veteris, quod a Vaticano in Adrianam arcem ducebatur, ubi castra Helvetica iamdiu atque semper fuere, titulus marmoreus est appositus, ubi haec leguntur:

XI . KALENDAS . FEBR . MDVI
IULIO . II . PONTIFICE . MAXIMO
COHORS . HELVETIORUM . N . CL
V . N . GASPAR . DE . SILENEN . PRAEF.
IN . PONTIFICUM . ROMANORUM . TUTELAM
ET . SACRAE . DOMUS . PONT . SECURITATEM
VOCATA
STATIONEM . HANC . PRIMUM . OCCUPAVIT

XI . KALENDAS . FEBR . M CM VI
PIO . X . PONTIFICATUM . SUMMUM . GERENTE
LEOPOLDUS . MEYER . DE . SCHAUENSEE
PRAEFECTUS . NUMERI . HELVETICI
ET . COHORS . PRAESIDIARIORUM . UNIVERSA
STATIONEM . EAMDEM
QUARTO . A . DEDICATIONE . SAECULO
MEMORI . TITULO
EXORNARUNT

ACTA PONTIFICIA

I.
SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI
PII
DIVINA PROVIDENTIA
PAPAE X
EPISTOLA ENCYCLICA
AD ARCHIEPISCOPOS ET EPISCOPOS
VNIVERSUMQUE CLERV ET POPVLVM GALLIAE

DILECTIS FILIIS NOSTRIS
FRANCISCO MARIAE
S. R. E. PRESB. CARD. RICHARD
ARCHIEPISCOPO PARISIENSIS
VICTORI LVCIANO S. R. E. PRESB. CARD. LECOT
ARCHIEPISCOPO BVRDIGALENSI
PETRO HECTORI S. R. E. PRESB. CARD. COVLLÉ
ARCHIEPISCOPO LVGDUNENSIS
JOSEPHO GVILELMO S. R. E. PRESB. CARD. LABOVRE
ARCHIEPISCOPO RHEDONENSIS
CETERISQUE VENERABILIBVS FRATRIBVS
ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS
ATQVE VNIVERSO CLERO ET POPVLO GALLIAE

PIVS PP. X

VENERABILES FRATRES ET DILECTI FILII
SALVTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Vehementer Nos esse sollicitos et praecipuo quodam dolore angi, rerum vestrarum causâ, vix attinet dicere; quando ea perlata lex est, quae quum per vetustam civitatis vestrarum cum Apostolica Sede necessitudinem violenter dirimit, tum vero indignam miserrimamque Ecclesiae in Gallia conditionem importat. Gravissimum sane facinus, idemque, ob ea quae civili societati allaturum est aeque ac religioni detrimenta, omnibus bonis deplorandum. Quod tamen nemini arbitramur inopinatum accidisse, qui quidem postremis temporibus, quemadmodum sese adversus Ecclesiam rei publicae moderatores gerent, attenderit. Vobis certe nec subitum accidit nec novum, Venerabiles Fratres, quibus ipsis testibus, christiana instituta plagas tam multas tamque magnas, alias ex aliis, accepere publice. Vidistis violatam legibus christiani sanctitudinem ac stabilitatem coniugii, dimotam de scholis, de valetudinariis publicis religionem; abstractos a sacra studiorum et virtutum disciplina clericos et sub arma compulsos; disiectas spoliatasque bonis religiosas Familias, earumque sodales ad inopiam plerumque redactos rerum omnium. Illa etiam decreta nostis: ut aboleretur consuetudo vetus vel auspicandi, propitiatio Deo, legumlatorum ac iudicium coetus, vel ob memoriam mortis Christi lugubria induendi navibus; ut sacramentis in iure dicendis forma speciesque abrogaretur religiosae rei; ut in iudiciis, in gymnasiiis, in terrestribus maritimisque copiis, in rebus denique omnibus ditionis publicae, ne quid esset aut fieret, quod significationem aliquam christiana professionis daret. Iamvero ista quidem et id genus cetera, quum ab Ecclesia sensim rem publicam seingerent, nihil fuisse aliud appareret, nisi gradus quosdam consulto iactos ad plenum discidium lege propria inducendum: id quod ipsi harum rerum auctores profiteri plus semel et prae se ferre non dubitarunt. — Huic tanto malo ut occurret Apostolica Sedes, quanto in se habuit facultatis, totum eo contulit. Nam ex una parte admonere atque hortari gubernatores Galliae non destitit, etiam atque etiam considerarent, hunc quem instituissent discussionis cursum, quanta

esset incommodorum consecutra moles; ex altera autem suae in Galliam indulgentiae benevolentiaeque singularis illustria duplicavit documenta; non absurde confusa, se ita posse, qui praeverant, tamquam inieicto officii gratiaeque vinculo, retinere in declivi, atque ab inceptis demum abducere. — At huiusmodi studia, officia, conata et Decessoris et Nostra recidisse ad nihilum omnia cernimus; siquidem inimica religioni vis, quod contra iura catholicae gentis vestrarum ac vota recte sentientium diu contenderat expugnavit. Hoc igitur tam gravi Ecclesiae tempore, ut conscientia Nos officii sanctissimi iubet, Apostolicam vocem tollimus, et mentem animumque Nostrum vobis, Venerabiles Fratres et dilecti Filii, patefacimus: quos quidem universos omnes semper consuevimus peculiari quadam caritate prosequi, nunc vero, uti par est, eo vel amantius complectimur.

Civitatis rationes a rationibus Ecclesiae segregari oportere, profecto falsissima, maximeque perniciosa sententia est. — Primum enim, quum hoc nitatur fundamento, religionem nullo pacto debere civitati esse curae, magnam infert iniuriam Deo: qui ipse humanae societatis non minus quam hominum singulorum conditor et conservator est; proptereaque non privatim tantummodo colatur necesse est, sed etiam publice. — Deinde, quidquam esse supra naturam, non obscure negat. Etenim actionem civitatis sola vitae mortalibus prosperitate metitur, in qua consistit causa proxima civilis societatis: causam ultimam civium, quae est sempiterna beatitudo extra hanc brevitatem vitae hominibus proposita, tamquam alienam reipublicae, plane negligit. Quod contra, ad adoptionem summi illius absolutique boni, ut hic totus est fluxarum rerum ordo dispositus, ita verum est rempublicam non modo non obesse, sed prodesse oportere. — Praeterea descriptionem pervertit rerum humanarum a Deo sapientissime constitutam, quae profecto utriusque societatis, religiosae et civilis, concordiam requirit. Nam, quoniam ambae, tametsi in suo quaque genere, in eosdem tamen imperium exercent, necessitate fit, ut causae inter eas saepe existant eiusmodi, quarum cognitio et diuidatio utriusque sit. Iamvero, nisi civitas cum Ecclesia cohaerat, facile ex illis ipsis causis concertationum oritura sunt semina, utrinque acerbissimarum; quae iudicium veri, magna cum animorum anxietate, perturbent. — Postremo maximum importat ipsi societati civili detrimentum; haec enim florere aut stare diu, posthabita religione, quae summa dux ac magistra adest homini ad iura et officia sancte custodienda, non potest.

Itaque Romani Pontifices huiusmodi refellere atque improbare opiniones, quae ad dissociandam ab Ecclesia rempublicam pertinerent, quoties res tempusque tulit, non destiterunt. Nominatim Decessor illustris,

Pontificiae Helveticae cohortis milites
saec. XVIII.

Pontificiae Helveticae cohortis miles
an. M DCCC XXXV.

Leo XIII, plures magnificeque exposuit, quanta debet esse, secundum christiana principia sapientiae, alterius societatis convenientia cum altera: inter quas «quaedam, ait, intercedat necesse est ordinata colligatio, quae quidem coniunctioni non immerito comparatur, per quam anima et corpus in homine copulantur». Addit autem: «Civitates non possunt, citra scelus, gerere se tamquam si Deus omnino non esset, aut curam religionis velut alienam nihilque profuturam abiicere... Ecclesiam vero, quam Deus ipse constituit, ab actione vitae excludere, a legibus, ab institutione adolescentium, a societate domestica, magnus et perniciosus est error» (1).

Iamvero, si contra omne ius fasque agat quaevis christiana civitas, quae Ecclesiam ab se segregat ac removeat, quam non est probandum, egisse hoc ipsum Galliam, quod sibi minime omnium licuit! Galliam dicimus, quam longo saeculorum spatio haec Apostolica Sedes praecipuo quodam ac singulari semper amore dilexerit; Galliam, cuius fortuna omnis et amplitudo nominis et gloriae religioni humanitatique christiana cognata semper fuerit! Apte idem Pontifex: «Illud Gallia meminerit, quae sibi cum Apostolica Sede sit, Dei providentis numine, coniunctio, actiorem esse vetustioremque, quam ut unquam audeat dissolvere. Inde enim verissimae quaeque laudes, atque honestissima decora profecta... Hanc velle turbari necessitudinem idem foret sane, ac velle de auctoritate gratiaque nationis Gallicae in populis non parum detrahi» (2).

Accedit autem quod haec ipsa summae necessitudinis vincula eo sanctiora inbebat esse sollemnis pactorum fides. Nempe Apostolicam Sedem inter et Rempublicam Gallicam conventio eiusmodi intercesserat, cuius ultro et citro constaret obligatio; cuiusmodi eae plane sunt, quae inter civitates legitime contrahi consueverunt. Quare et Romanus Pontifex et rei Gallicae moderator se et suos quisque successores sponsione obstrinxere, in iis quae pacta essent, constanter permansuros. Consequebatur igitur, ut ista pactio eodem iure, ac ceterae quae inter civitates fiunt, regeretur, hoc est, iure gentium; ideoque disvoli ab alterutro dumtaxat eorum qui pepigerant, nequaquam posset. Apostolicam antem Sedem summa semper fide conditionibus stetisse, omnique tempore postulasse, ut fide pari staret eisdem civitas, nemo prudens suique iudicii homo negaverit. Ecce autem Respublica pactionem adeo sollemnem et legitimam suo tantum arbitrio rescindit; violandaque religione pactorum, nihil quidquam pensi habet, dum sese ab Ecclesiae complexu amicitiaque expediatur, et insignem

(1) Epist. Enc. *Immortale Dei* data die mens Novembr. an. MDCCCLXXXV.

(2) In allocutione ad peregrinos Gallos hab. die xii mens. Apr. an. MDCCCLXXXVIII.

Apostolicae Sedi iniuriam imponere, et ius gentium frangere, et ipsam commovere graviter disciplinam socialem et politicam; siquidem nihil tam interest humani convictus et societatis ad secure explicandas rationes populorum mutuas, quam ut pacta publica sancte inviolateque serventur.

Ad magnitudinem autem iniuriae, quam Apostolica Sedes accepit, accessionem non mediocrem factam esse liquet, si modus inspiciatur, quo modo Respublica pactum resolvit. Est hoc ratum similiter iure gentium atque in moribus positum institutisque civilibus, ut non ante licet conventa inter civitates solvi, quam civitas altera, quae hoc velit, alteri se id velle clare aperteque ipsi legitime denuntiarit. Iamvero hic voluntatis huiusmodi apud Apostolicam ipsam Sedem legitima, non modo denuntiatio, sed ne ulla quidem significatio intercessit. Ita non dubitarunt gubernatores Galliae adversus Apostolicam Sedem communia urbanitatis officia deserere, quae vel minimae cuique minimique momenti civitati praestari solent; neque iidem veriti sunt, quum nationis catholicae personam gerent, Pontificis, summi Ecclesiae catholicae Capitis, dignitatem potestatemque contemnere; quae quidem potestas eo maiorem ab iis verecundiam, quam civilis ulla potestas postulabat, quod aeterna animarum bona spectat, neque ullis locorum finibus circumserbitur.

Sed iam ipsam in se legem considerantibus, quae modo promulgata est, novae Nobis multoque graviores querelae nascitur causa. Principio Respublica quum revulis pactionis vinculis ab Ecclesia discederet, consequens omnino erat, ut eam quoque missam faceret et concessa iure communi frui libertate sineret. At nihil minus factum est: nam plura hic videmus esse constituta, quae, odiosum privilegium Ecclesiae irrogando, eam civili imperio subesse cogant. Nos vero cum graviter molesteque ferimus, quod hisce sanctionibus civilis potestas in eas res invasit, quarum iudicium et arbitrium unius est sacrae potestatis; tum etiam eoque magis dolemus, quod eadem, aequitatis iustitiaeque oblita, Ecclesiam Gallicam in conditionem ac fortunam coniecit duram incommodamque maxime, atque eam sacrosanctis ipsius iuribus adversissimam.

Nam primum huius decreta legis constitutionem ipsam offendunt, qua Christus Ecclesiam conformavit. Scriptura enim eloquitur et tradita a Patribus doctrina confirmat, Ecclesiam mysticum esse Christi corpus *pastorum* et *doctorum* auctoritate administratum (1), id est societatem hominum, in qua aliqui praesunt ceteris cum plena perfectaque regendi, docendi, iudicandi potestate (2). Est igitur haec societas, vi et natura sua, *inaequalis*; duplum scilicet complectitur personarum ordinem, pastores et gregem, id est eos, qui in variis hierarchiae gradibus collocati sunt et

(1) Ephes. IV, 11 seqq.

(2) Matth. XXVIII, 18, 20; XVI, 18, 19; XVIII, 17; Tit. II, 15; II, Cor. X, 6; XIII, 10, et alibi.

multitudinem fidelium: atque hi ordines ita sunt inter se distincti, ut in sola hierarchia ius atque auctoritas resideat movendi ac dirigendi consociatos ad propositum societati finem; multitudinis autem officium sit, gubernari se pati, et rectorum sequi ductum obedienter. Praeclare Cyprianus Martyr: «Dominus noster, cuius praecincta metuere et servare debemus, Episcopi honorem et Ecclesiae suae rationem disponens, in Evangelio loquitur, et dicit Petro: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus*, etc. Inde per temporum et successionum vices Episcoporum ordinatio et Ecclesiae ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituta, et omnis actus Ecclesiae per eosdem praepositos gubernetur»; idque ait «divina lege fundatum» (1). Contra ea, legis huius praescripto, administratio tuitioque cultus publici non hierarchiae divinitus constitutae relinquuntur, sed certae eidem defertur consociationi civium: cui quidem forma ratioque imponitur personae legitimae, quaeque in universo religiosi cultus genere sola habetur civilibus ut instructa iuribus, ita obligationibus obstricta. Igitur ad consociationem huiusmodi templorum aedificiorumque sacrorum usus, rerum ecclesiasticarum tum moventium tum solidarum possessio respiciet; ipsi de Episcoporum, de Curionum, de Seminariorum aedibus liberum, licet ad tempus, permitteatur arbitrium; ipsius erit administrare bona, corrogare stipendia, pecuniam et legata percipere, sacrorum causam. De hierarchia vero silentium est. Statuitur quidem, istas consociationes ita confandas esse, quemadmodum cultus religiosi, cuius exercendi gratia instituntur, propria disciplina ratioque vult; verumtamen cavitur, ut si qua forte de ipsarum rebus controversia incidat, eam dumtaxat apud Consilium Status diiudicari oporteat. Perspicuum est igitur ipsas consociationes adeo civili potestati obnoxias esse, nihil ut in eis ecclesiasticae auctoritati loci relinquatur. Quantopere haec omnia sint Ecclesiae aliena dignitati, contraria iuribus et constitutioni divinae, nemo non videt: eo magis, quod non certis definitisque formulis, verum tam vagis tamque late patentibus perscripta lex est in hoc capite, ut iure sint ex eius interpretatione peiora metuenda.

Praeterea nihil hac ipsa lege inimicus libertati Ecclesiae. — Etenim, si prohibentur sacri magistratus, ob interiectas consociationes quas diximus, plenam munieris sui exercere potestatem; si in easdem consociationes summa vindicatur Consilio Status auctoritas, eaeque parere alienissimis a iure communi statutis iubentur, ita ut difficile coalescere, difficilius queant consistere; si data divini cultus exercendi copia, multiplice exceptione minuitur; erepta Ecclesiae studio vigilantiaeque, custodia templorum Reipublicae attribuitur; ipsum coercetur Ecclesiae munus de fide ac morum sanctitate concionandi, et severiores irrogantur clericis poenae; si haec et talia sanciuntur,

(1) S. Cypr. Epist. XXXIII (al. XXVII, ad lapsos), n. I.

Pontificiae Helveticae cohortis milites an. D MCCCC VI.

in quibus multum etiam libido interpretandi possit, quid hic aliud agitur, quam ut Ecclesia in humili abiecta conditione locetur, et pacificorum civium, quae quidem est pars Galliae multo maxima, per speciem conservandi publici ordinis, sanctissimum ius violet profitenda, ut velint, religionis sue? Quamquam Civitas non comprimendā solum divini cultus professione, qua totam vim rationemque definit religionis, Ecclesiam vulnerat; sed eius etiam vel virtutis beneficiorum intercludendo aditus ad populum, vel actionem multipliciter debilitando. Igitur satis non habuit, praeter cetera, Ordines submovisse reliquorum, unde in sacri ministerii perfunctione, in institutione atque eruditione adolescentium aetatis, in christiana procuratione beneficentiae praeclera adiumenta suppetebant Ecclesiae: nam humanis eam opibus, id est necessario quodam ad vitam et ad munus subsidio, intervertit.

Sane, ad ea quae conquesti sumus damna et iniurias, hoc accedit, ut ista de discidio lex ius Ecclesiae sua sibi habendi bona violet atque imminuat. Etenim de patrimonii, magnam partem, possessione, probatissimis quibusque titulis quae sit, Ecclesiam, alte iustitia reclamante, deturbat; quidquid rite constitutum sit, addicta pecunia in divinum cultum aut in stata defunctorum solatia, tollit atque irritum iubet esse; quas facultates catholicorum liberalitas christianis utique scholis aut variis christiana beneficentiae institutis sustinendis destinaret, eas ad instituta laicorum transfert, ubi plerumque aliquod catholicae religionis vestigium frusta quaeras: in quo quidem patet, una cum Ecclesiae iuribus, testamenta voluntatesque apertas auctorum everti. Quod vero per summam iniuriam edicit, quibus aedificiis Ecclesia ante pactum conventum utebatur, ea post hac civitatis aut provinciarum aut municipiorum fore, singulari Nobis est sollicitudini. Nam si consociationibus divino cultui exercendo usus templorum, ut videmus, gratuitus nec definitus conceditur, concessum tamen huiusmodi tot tantisque exceptionibus extenuatur, ut reapse templorum arbitrium omne civiles magistratus obtineant. Vehementer praeterea timemus sanctitati templorum: neque enim cernimus abesse periculum, ne augusta divina maiestatis domicilia, eademque carissima memoriae religionique Gallorum loca, profanas in manus quum deciderint, profanis ritibus polluantur. In eo autem, quod Rempublicam lex officio solvit suppeditandi annos sacerorum sumptus, simul fidem sollempni pacto obligatam, simul iustitiam laedit gravissime. Etenim nullam dubitationem hoc habet, quod ipsa rei gestae testantur monumenta, Rempublicam Gallicam, quum pacto convento sibi suscepit onus praebendi Clero unde vitam decenter ipse agere, ac publicam religionis dignitatem curare posset, non id fecisse comitatis benignitatisque gratia; verum ut eam, quam proximo tempore Ecclesia passa esset publice direptionem bonorum, saltem ex parte aliqua sarciret. Similiter eodem convento, quum Pontifex, concordiae studens, recepit, se successoresque suos nullam molestiam exhibituros iis, ad quos direpta Ecclesiae bona pervenissent, sub ea conditione constat recepisse, ut per ipsam Rempublicam perpetuo esset honestae et Cleri et divini cultus tuitioni consultum.

Postremo, ne illud quidem silebimus, hanc legem, praeterquam Ecclesiae rebus, vestrae etiam civitati non exiguo futurum damno. Neque enim potest esse dubium quin multum habitura sit facultatis ad eam labefactandam coniunctionem et conspirationem animorum, quae si desit, nulla stare aut vigere queat civitas; et quam, his maxime Europae temporibus, quisquis est in Gallia vir bonus vereque amans patriae, salvam et incolumem velle debet. Nos quidem, exemplo Decessoris, a quo deploratissimae erga nationem vestram caritatis eximiae cepimus hereditatem, quum avitae religionis tueri apud vos integratam iurum niteremur, hoc simul spectavimus semper et contendimus, communem omnium vestrum pacem concordiamque, cuius nullum vinculum arctius quam religio, confirmare. Quapropter intelligere sine magno angore non possumus, eam auctoritate publica patratam esse rem, quae, concitatis iam populi studiis funeristarum de rebus religiosis contentionum faces adiiciendo, perturbare funditus civitatem posse videatur.

Itaque, Apostolici Nostri officii memores, quo sacrosancta Ecclesiae iura a quavis impugnatione defendere ac servare integra debemus, Nos pro summa, quam obtainemus divinitus, auctoritate, sanctitatem legem, quae Rempublicam Gallicanam seorsum ab Ecclesia separat, reprobamus ac damnamus; idque ob eas quas exposuimus causas: quod maxima afficit iniuria Deum, quem sollemniter eiurat, principio declarans Rempublicam eiusvis religiosi cultus expertem; quod naturae ius gentiumque violat et publicum pactorum fidem; quod constitutioni divinae et rationibus intimis et libertati adversatur Ecclesiae; quod iustitiam evertit, ius opprimendo dominii, multiplex titulo ipsaque conventione legitime quae sit; quod graviter Apostolicae Sedis dignitatem ac personam Nostram, Episcoporum Ordinem, Clerum et Catholicos Gallos offendit. Propterea de rogatione, latione, promulgatione eiusdem legis vehementissime expostulamus; in eaque testamur nihil quidquam inesse momenti ad infirmando Ecclesiae iura, nullam hominum vi ausuque mutabilia.

Haec ad istius detestationem facti vobis, Venerabiles Fratres, Gallico populo, atque adeo christiani nominis universitati edicere habuimus. — Evidem molestissime, ut diximus, afficimur, mala prospicientes quae ab hac lege dilectae nationi impudent, maximeque commovemur miseriis, aerumnis, laboribus omne genus, in quibus fore vos, Venerabiles Fratres, Clerumque vestrum cernimus. Attamen, ne his tantis curis affligi Nos frangique patiamur, prohibet divinae benignitatis providentiaeque cogitatio, atque exploratissima spes, nunquam fore ut Ecclesiam IESUS CHRISTUS ope praesentia sua destituat. Itaque longe id abest a Nobis, ut quidquam formidemus, Ecclesiae causam. Divina est virtus eius stabilitas atque constantia, eaque satis, opinamur, tot saeculorum experimento cognita. Nemo enim unus ignorat, asperites rerum hac temporis diuturnitate in eam incubuisse et plurimas et maximas; atque, ubi virtutem non humanam maiorem deficere necesse fuisset, Ecclesiam inde validiorem semper auctioremque emersisse. Ac de legibus in perniciem Ecclesiae conditis, hoc ferme usuvenire, historia teste, scimus, ut quas invidia conflaverit, eas postea, utpote noxias in primis civitati, prudentia resolvat: idque ipsum in Gallia haud ita veteri memoria constat contigisse. Quod insigne maiorum exemplum utinam sequi inducant animum, qui rerum potiuntur: matureque religionem, effectricem humanitatis, fautricem prosperitatis publicae, in possessionem dignitatis libertatisque suaem, omnibus plaudentibus bonis, restituant.

Interea tamen, dum opprimendi, exigitandi libido dominabitur, filii Ecclesiae, si unquam alias, oportet, induiti arma lucis (1), pro veritate ac iustitia, omni qua possunt ope nitantur. In quo vos, magistri autoresque ceterorum, prefecto, Venerabiles Fratres, omnem eam studii alacritatem, vigiliam, constantiamque praestabitis, quae Galliae Episcoporum vetus ac spectatissima laus est. Sed hoc potissimum studere vos volumus, quod maxime rem continet, ut omnium vestrum in tutandis Ecclesiae rationibus summa sit sententiarum consiliorumque consensio. Nobis quidem certum liberatumque est, qua norma dirigendam esse in his rerum difficultatibus operam vestram arbitremur, opportune vobis praescribere; nec dubitandum, quin praescripta vos Nostra diligentissime executuri sitis. Pergite porro, ut instituistis, atque eo etiam impensis, robore pietatem communem; praecognitionem doctrinam christianam promovere vulgaritatemque facere; errorum fallacias, corruptelarum illecebras, tam late hodie fusas, a vestro cuiusque grege defendere; eidem ad docendum, monendum, hortandum, solandum adesse, omnia denique pastoralis caritatis officia conferre. — Nec vero elaborantibus vobis non se adiutorem strenuissimum praebebit Clerus vester; quem quidem, viris affluentem pietate, eruditione, obsequio in Apostolicam Sedem eximiis, promptum paratumque esse novimus, se totum vobis pro Ecclesia sempiternaque animorum salute dedere. Certe autem, qui sunt huius Ordinis, in hac tempestate sentient sic se animatos esse oportere, quemad-

modum fuisse Apostolos accepimus, *gaudentes..., quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati* (1). Itaque iura libertatemque Ecclesiae fortiter vindicabunt, omni tamen adversus quempiam asperitate remota: quin imo, caritatis memores, ut Christi ministros in primis addebet, aequitate iniuriam, lenitatem contumaciam, beneficiis maleficia penitabunt.

Iam vos compellamus, catholici quotquot estis in Gallia; vobisque vox Nostra tum testimonio effusissimae benevolentiae, qua gentem vestram diligere non desinimus, tum in calamitosissimis rebus quae imminent, solatio sit. — Hoc sibi destinasse pravas hominum sectas, cervicibus vestris impositas, imo hoc denuntiassae insigni audacia se velle, nostis; delere catholicum in Gallia nomen. Eam nempe contendunt extrahere radicibus ex animis vestris fidem, quae avis et maioribus gloriam, patriae prosperitatem verendamque amplitudinem peperit, vobis levamenta aerumnarum ministrat, pacem tuetur tranquillitatemque domesticam, viam munit ad beatitudinem adipiscendam sine fine mansuram. In huius defensionem fidei summa vi incumbendum vobis putatis esse scilicet: sed hoc habete, inani vos nisu laboraturos, si dissociatis viribus propulsare hostiles impetus nitidini. Abicite igitur, si quae insident inter vos, discordiarum semina: ac date operam, ut tanta omnes conspiratione voluntatum et agendi similitudine coiuineti sitis, quanta esse decet homines, quibus una eademque est causa propugnanda, atque ea causa, pro qua quisque non invite debeat, si opus fuerit, aliquam privati indicii iacturam facere. — Omnino magna generosae virtutis exempla detis oportet, si, quantum est in vobis, vultis, ut officium est, avitam religionem a praesenti discrimine eripere: in quo benigne facientes ministris Dei, divinam peculiari modo benignitatem vobis conciliabit.

At vobis ad patrocinium religionis digne suscipiendum, recte utiliterque sustinendum, illa esse maxima arbitremini: christiana sapientiae praceptis vosmetipsos conformari adeo, ut ex moribus atque omni vita professio catholica eluceat; et arctissime cum iis cohaerere, quorum propria est religiosae rei procuratio, cum sacerdotibus nimis et Episcopis vestris et, quod caput est, cum hac Apostolica Sede, in qua, tamquam centro, catholicorum fides et conveniens fidei actio nititur. Sic ergo parati atque instructi, ad hanc pro Ecclesia propugnationem fidenter accedite; sed videte, ut fiduciae vestrae tota ratio in Deo consistat, cuius agitis causam: eius idcirco opportunitatem auxilii implorare ne cassetis. Nos vero, quamdiu ita vobis erit periclitandum, vobis praesentes cogitatione animoque versabimur; laborum, curarum, dolorum participes: simulque prece atque obsecratione humili ac supplici apud Auctorem Statoremque Ecclesiae instabimus, ut respiciat Galliam misericors, eamque tantis iactata fluctibus celeriter, deprecante MARIA IMMACULATA, in tranquillum redigat.

Auspicem divinorum munerum, ac testem praecipuae benevolentiae Nostrae, vobis, Venerabiles Fratres ac dilecti Filii, Apostolicam benedictionem amantissime in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die XI mens. Februarii anno M DCCC VI, Pontificatus Nostri tertio.

PIVS PP. X.

II.

SS. D. N. PII PP. X.
allocutio habita in Consistorio d. XXI mens.
Februarii M DCCC VI.

Venerabiles Fratres,

Gravissimum apostolici munera officium impleturi, vos hodierno die ad Nos convocandos censuimus. — Multa profecto acerba aequa atque iniusta, per calamitosissimam hanc tempestatem, Ecclesiae quotidie inferuntur ac Nobis, qui, quantumvis immeriti, illius

(1) Act. V, 41.

regimen, Christi vice, tenemus. At memores tamen eiusdem Christi patientiae, certisque illius promissis ut siue ille ambulavit et Nos ambulemus in spe gloriae filiorum Dei. - Sed enim, tam grave atque vehemens Ecclesiae ac Nobis impositum nuperime est vulnus, ut illud nequeamus silentio premere, nec, si velimus, nisi neglecto officio, licet. Praecipitis plane, Venerabiles Fratres, de ea lege velle Nos loqui, iniuriae plena atque in perniciem catholici nominis excogitata, quae paullo ante de seiungenda civitate ab Ecclesia in Galliis sancta est. Evidem in encyclicis litteris, Clerum ac populum dedimus, fusius iam ostendimus, quam ea invidiosa sit, ac Dei atque Ecclesiae infesta iuribus. Sed ne muneris apostolici quotamecumque praeterivisse partem videamur, propositum est ea quae ediximus, in amplissimo conspectu vestro strictim persequi, graviterque confirmare.

Enimvero qui eam non reprobare legem possimus, quam ipsa, quam praefert, inscriptio malitiae convincit ac damnat? Agitur, Venerabiles Fratres, de civitatis ab Ecclesia invehendo discidio. Lex igitur tota quanta est in aeterni summique Dei contemptu nititur, quem nullum deberi Illi a civitate honorem pietatis contendat. Atqui non singularium modo hominum dominus ac dominator, sed gentium etiam ac civitatum Deus est: quem proinde agnosceret, vereri, colere ipsas nationes, quique illis praesunt, oportet publice. - Quae si quidem oblivio ac discessio iniuriose adversus divini Numinis maiestatem ubique fieret; in Galliis vero ingrate magis longeque permisios. Nam si veteres Gallorum laudes pro veritate quis aestimet, eas partem longe maximam ex religione profluxisse fatebitur atque ex perpetua, quae inde oriebatur, cum Sede hac Apostolica necessitudine.

Accedit, civitatis cum Ecclesia coniunctionem sollemni in Galliis pactorum fide fuisse firmatam. At vero, quod nulli civitatum fere usuvenit, tametsi dignitatis perexiguae, id factum est cum Apostolica Sede, cuius tanta est in orbe auctoritas et amplitudo. Etenim pactio illa, solemnis adeo ac legitima, nullo servato urbanitatis officio, nullâ, quod tamen iure gentium cavit atque in civilibus institutis est positum, nullâ, inquit, solvendae conventionis significacione, unius tantum partis arbitrio, violata fidei religione, rescissa est.

Nunc autem si porro legis ipsius decreta spectamus, equis non videt eius rogatione constitutionem ipsam labefactari, qua Christus acquisitam sanguine Ecclesiam confirmavit? Nimur nulla in ea Romani Pontificis, nulla Episcoporum incidit mentio; e contra administratio tota publicique cultus tuitio civium consociationibus defertur, quas unas in universo religioso genere Respublica civilibus instructas iuribus agnoscit. Quod si inter ipsas controversiam contigerit oriri, illa non Episcoporum iudicio, non Nostro, sed ab uno Status Consilio cognoscenda est ac dirimenda.

Quid insuper, hac lege lata, de libertate Ecclesiae censendum sit, Venerabiles Fratres, in memoratis encyclicis litteris uberiori exposuimus. Heic autem ut pressius dicamus: prohibentur, ex parte altera, Antistites sacerorum christianum populum pro plena munera potestate regere; ex altera, christiano populo profitendae libere, ut debet, religionis suaem sanctissimum ius adimitur: actio vero Ecclesiae in hominum consociationem multiplice ex capite debilitatur aut omnino intercipitur.

Quae profecto violatio iurum ac libertatis diminutio postremam inde accessionem habet non levem quod, uno legis imperio, frustra reclamante iustitia, frustra obstante pactorum fide, Ecclesia de patrimonio sui legitima possessione deturbatur. Respublica vero omni solvitur officio annuos suppeditandi religionis sumptus, quos pacto convento, ad sarcendam publicae direptionis iniuriam, suppeditandos suscepserat.

His igitur vobiscum pro gravitate rei communicatis, apostolici memores officii, quo sanctissima Ecclesiae iura tutari omni ope ac propugnare tenemur, sententiam nostram de lege hac, in amplissimo etiam coetu vestro, solemniter proferimus. Eam videlicet, suprema auctoritate qua Christi vice fungimur, uti Deo optimo maximo iniuriosam, divinae constitutioni Ecclesiae

infestam, schismati faventem, Nostrae ac legitimorum pastorum auctoritati aversam, bonorum Ecclesiae di-retricem, iuri gentium oppositam, Nobis et Apostolicæ Sedi invidiosam, Episcopis, clero et catholicis Galliarum universis infensissimam, damnamus et reprobamus; simulque edicimus et declaramus, eamdem legem nunquam nulloque in eventu adversus perpetua Ecclesiae iura esse valitaram.

Nunc vero ad catholicam Gallorum gentem patet cor Nostrum: cum afflita affligimur, cum flente flemus. Nullus esto, qui, quod tam acerbe simus habiti, caritatem nostram erga illos deferbusse putet. Religiosorum familias, suis extorres aedibus et patriâ, sollicite cogitamus: adolescentium agmina, christianam institutionem desiderantia, paterna trepidatione prosquimur: Episcopos fratres Nostros et clerum omnem in tribulatione positos et graviora metuentes, in oculis ferimus: fideles ea lege oppressos diligimus: universos denique paterno amantissimoque corde complectimur. Praeclara, per aetas omnes, Galliarum in Religionem sanctissimam merita nullorum audacia ac nequitia oblitterabit unquam: spes autem est, mitescente tempore praeclariora fore. - Interea filios dilectissimos vehementissime hortamus ne, per asperitates et angustias rerum, fracto demissive sint animo. Vigilent, stent in fide, viriliter agant, maiorum sententiae me-mores: *Christus amat Francos*. Aderit illis semper Apostolica haec Sedes, quae primigenam Ecclesiae filiam providentiam caritatemque suam desiderare nunquam permettit.

DIARIUM VATICANUM.

(Die xxi mens. Ian. — d. xx mens. Febr. M DCCC VI).

Coram SSmo admissiones.

Praeter Purpuratos Patres, Urbanos Antistites alios que viros, qui sui cuiusque munera gratia Pontificem de more adiverunt, peculiari nota digni sunt iuxta admissionis diem: Wladimirus Czettwertynski, Princeps, eiusque uxor; Radziwill, Princeps foemina; Franciscus Malvezzi Campeggi, Marchio; Philippus Pacelli, eques torquatus, advocateum S. Consistorii decanus; Henricus Pietromarchi, Comes; Orsini, Princeps Urbana foemina, eiusque familia; Dux e Sancta Severina, eiusque uxor; Rodulphus Coronini Cronberg, Comes, Austrorum legationis apud Apostolicam Sedem consiliarius.

Pontificiae electiones.

— Carolus Santucci, Comes, ac reverendissimi viri Achilles Martini et Angelus Mariani in collegium advocateum S. Consistorii cooptantur.

— Excellentissimus vir Gaspar Bova, episcopus Samaren., in auxilium Panormitani archiepiscopi deputatur.

— Albertus Pillet, Chamberien, doctor, inter antistites dom. Pont. refertur.

Vita functi viri clariores.

— Die xxv mens. Ianuarii Purpuratus Pater Petrus Lambertus Goossens, archiepiscopus Mechlinien. in Belgica, Perk in oppido natus die xviii mens. Iul. a. M DCCC XXVII, episc. Abderitan. electus d. I mens. Junii a. M DCCC LXXXIII, in sequenti anno ad sedem Mechlinien. promotus, in sacrum Senatum cooptatus tit. S. Crucis in Hierusalem d. xxiv mens. Maii a. M DCCC LXXXIX; vir pietate atque natus insignis.

— Die xi mens. Februarii Purpuratus Pater Adolphus Lodovicus Albertus Perraud episcopus Augustodunen. ex Congregatione Oratori Parisiensis, Lugduni natus d. vii mens. Februarii a. M DCCC XXVII, episcopus electus d. iv mens. Maii a. M DCCC LXXIV, cardinalis creatus in pectore d. xvi mens. Ianuarii a. M DCCC XCIII ac publici iuris factus in consistorio d. xxix mens. Novembr. a. M DCCC XCV tit. S. Petri ad Vincula; sapientia item ac religionis christiana studio praeclarus.

— Die xvi mens. Februarii Purpuratus Pater Achilles Manara, episcopus Anconitan. et Human.,

Bononiae natus d. xx mens. Novembr. a. M DCCC XXIX, episcopus creatus d. xii mens. Maii a. M DCCC LXXIX, cardinalis renunciatus d. xxix mens. Novembris a. M DCCC XCIV tit. S. Pancratii, miti ac pio animo praestantissimus.

— Eadem die Antonius de Cetto dynasta, Bavariae Legatus extraordinarius atque administer plena cum potestate apud Apostolicam Sedem iam inde ab a. M DCCC LXXXIII.

Varia.

— Die xxi mens. Ianuarii in Consistorii aula SS. D. N. Pius PP. X sacra litat adstantibus Helvetiae cohortis militibus, centenaria IV solemnia ab eiusdem cohortis institutione peragentibus, atque in sequenti die singulos milites argenteo numismate donat.

— d. xxx coram Sanctissimo in Vaticanis aedibus Sacr. Rit. Congregatio habetur ad disceptandum de virtutibus « in gradu heroico » V. S. D. Annae Mariae Taigi, viduae ac tertiariae professae Ord. Sanctissimae Trinitatis pro redemptione captivorum; praeterea circa dubium an tuto procedi possit ad sollemnem beatificationem V. S. D. Iuliae Billiart, fundatrix Congregationis sororum a Maria Virgine.

ANNALES.

Algeciranus coetus.

Gravissimum novissimi temporis metum constitut coetus ille Algeciranus, qui xvi mens. Ianuarii die convenit, ut Mauritanae res ab Europae nationibus componerentur.

Primum de armorum commercio prohibendo unanimi concordia legati censuerunt; de vectigalibus innovandis rogatio deinde oblata est atque sine dissensu examinata; sed quum de munere atque iure ad advigilandum Mauritanie regnum res fuit, discordia Germanos inter et Gallos brevi patuit. Galli enim sibi tantum atque finitimus Iberis ius illud advocant; Germani contra sibi quoque aliisque gentibus aliquid esse in re asserunt atque volunt. Dilata itaque diu disceptatio est, quae praecipue inter Germanos Gallosque magistratus Berolini et Lutetiae nunc agitat.

Russica sedatio.

In Russia anniversaria iam dies redit, ex quo primum sedatio Petropoli per vias flagravit. De Wladivostochensi nova seditione gravia, sed parum certa tradita sunt; paulatim tamen pax rediit, sensimque publicus ordo redintegratur. Neque enim eito pede tot malis subveniri poterit quotquot iamdi Russorum per fines exarserunt, infaustum illud post bellum, quo tantum pecuniae et hominum detrimentum partum est. Iam vero decretum patuit ad cogendos coetus suffragatorum, qui populi oratores eligent, atque militum custodia sublata est, cuius tantum sub tutela hoc usque coetus illi habebantur.

Serborum Austrorumque discordiae.

Serbos inter et Austros ea novissime oborta est discordia, qua utriusque gentis concors hactenus commerciorum ratio disiecta est. Austri enim non tam de pecunia decertabant, quam potius de sua apud Serbos auctoritate. Illi contra, Austrorum amicitiam respuentes, sua ab iis commercia prohibuerunt. Sed livor atque dissensio

diuturna non fuere. Serbi enim nova hae lege maximum sibi parari detrimentum rati, ad meliora consilia animum iam inclinant ita ut inter Goluchowski, Austrum legatum, atque Vuie, Serbum, de compositione amice agatur. Sed Bulgari adhuc quo magis possunt ne ea concordia restituatur obsistunt, quamquam et Rumeni et finitimi Turcae magis pacem servandam quam odia quaerenda et iurgia suadent.

Gallorum ira in Venezuelanos.

Invidia Gallos inter atque Venezuelanos sensim crevit: utraque enim gens suum iam legatum revocavit vicepsim. Americana autem nordica respublica Gallis apprime favet, quorum naves brevi Venezuelanum ad litus iter facient, ut sua iura tueantur.

Sinarum, et Candiae insulae negotia.

In ultimo oriente, atque maxime in meridionalibus Sinarum provinciis, nonnullae contra Europaeos seditiones motae sunt; idque praesertim Shan-gai atque Canton in urbibus; verum brevi atque fortiter militari manu sedata iurgia fuere.

Pariter ut forti animo procederetur Candia in insula oportuit, ubi Italici petitionibus reliquae gentes passim faverunt, decernentes ut Italici militis per comitia interempti poenam et culpam civitas pecunia luat; qua quidem negante iam nonnulla sibi vectigalia Itali ad-dixerunt.

Hungaricae res.

Hungarorum legatorum populi contentiones nondum compositae sunt. Gautsch dynasta atque administratorum praeses multa iam Germanicae factioni concesserat; at Germani acriter semper ei obstatere. Bohemorum autem factio pari contumacia sua iura asseruit noluitque ad concordiam redire. Neque haec tantum municipum in aedibus facta sunt; verum etiam apud Senatores huiusmodi certamina invaluerunt. Omnes enim Senatores unanimi suffragio Gautschii rogationem sese reiecturos praedixere, quod reapse facient. Andrassy, Hungarorum Comes, a Francisco Iosepho Caesare exceptus, iterum de sermone quo ducere Hungarorum exercitum deceat diu rem agitavit; quamquam nihil hactenus decretum est, nihilne immutatum. Haec inter, qui Kossuthium sequuntur, omnem lapidem movent, ut suae gentis iura Caesar definiat et sanciat, Germanorum aliorumque aemulatione omnino posthabita. Itaque ad arma pecuniam sese nullam lege daturos obtestati sunt nisi antea de sermone Hungarico adhibendo suis militibus venia fiat, atque nisi suas oeconomics res ab Austro-rum bonis et opibus sciunetas viderint. Quid igitur? Componendae discordiae nulla hactenus spes effulget.

Gallorum civiles tumultus.

In Gallia non sine magna catholicorum ira ad bona templorum dinumeranda reipublicae magistratus varias per ecclesias iam accesserunt.

Catholicorum enim agmina advigilantes veluti exenbias ante fores templi et ipsum intra templum agunt. Luctae inde cum vigilibus asperae, quibuscum ad pugilatum usque ventum est; cui ut parceretur, in aedibus Sanctae Clotildis Lutetiae et alibi... aquaticis fistulis in catholicorum agmen milites usi sunt!

PUBLICI PER ORBEM COETUS LEGIBUS FERENDIS.

In Anglia, expletis municipum electionibus, factioni *liberalium*, quos dicunt, suffragia populi pleraque favisse apparuit, atque Campbell Bannermann administratorum praesidis consilia maxime probari.

In Bulgaria oratores populi inita iam foeda cum Italies et Gallis probaverunt.

In Gallia de pecunaria domestica re examinata est summa, atque de opificum emeritis stipendiis solvendis disceptatum. Rogationem de magistrorum libertate ad municipes oblata legati unanimi suffragio reiecerunt, atque administratorum gestionem approbarunt.

In Germania apud municipes rogatio oblata de retributione ipsis oratorum populis quotannis solvenda. Natali die Wilhelmi Caesaris redeunte, senatores nonnulli novissime adlecti sunt.

In Italia summorum administratorum collegium immutatum, cui Sidney Sonnino dynasta praepositus.

PER ORBEM.

Mense Ianuario d. XXI Pontificia Helvetica cohors IV centenaria solemnia inaugurat, lapidemque in Vaticana statione sua ad rei memoriam ponit.

— d. XXII in Urbe publica habetur contio ad Russicam libertatem invocandam; deinde in milites ad quietis tutelam deputatos plebs abiecte insurgit, quorum nonnulli vulnera patiuntur.

— Brasiliensis loricata navis *Aquidaban* Javacanya in portu ob ignitam pulverem incensam disrumpitur atque in ruinam trahit homines tum ipsi addictos, tum qui ad eam studiorum gratia advenerant, numero duecentos et ultra.

— Nivalis insolita tempestas ad Chicaginem magna ruina fuit.

— d. XXV theatrum Antuerpiae maximum igni absumitur.

— d. XXVIII Tridenti in urbe monumentum Iosephi Verdi solemniter dedicatur.

— Petrolei promptuaria cella ad Tamesin flumen ignis praeda fit: liquidum per aquas defluens quasi in flamarum fluvium Tamesin commutat.

— d. XXIX Daniae in urbe capite repentino morbo corripitur Christianus IX Danorum rex, Gottorp in oppido natus die VIII mens. Aprilis an. MDCCCVIII. Ei succedit Fridericus filius, eius nominis VIII.

— d. XXXI Insulis in urbe, ac deinceps passim in pluribus Galliae civitatibus, Christifideles in rei publicae ministros insurgunt qui ex lege recens lata de rebus civilibus a religiosis seiungendis ad repertoria Ecclesiarum facienda accedunt.

— Mense Februario d. II tum Ruscinone, tum Busto Arsizio in Septentrionalis Italiae oppidis aedes ad gossipia atque lina elaboranda flam-mis vorantur.

— d. III ex vulcano subaqueo vel ex marino terrae motu Bonaventura, Columbiana civitas oppidum, mari improviso irruente, destruitur.

— Rhedonensi in civitate senum hospitium incenditur; homines undecim misere vitam amittunt.

— d. VIII Parahyba flumen Campos urbem in regione S. Sebastiani Fluminis Ianuarii inundat magna rerum et hominum caede.

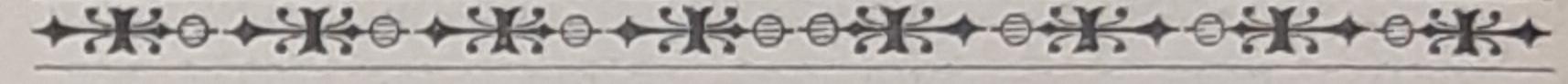
— Antofagasta in Cilensi oppido opifices ferriviis addicti opus ex condito deserunt cum que ordinis custodibus cruenta proelia com-mittunt.

— d. X Portsmouth in Anglico portu loricata navis *Dradnought*, maxima omnium quae hu-cusque constructa sunt, in mare immittitur.

— d. XIII Tumaco atque Esmeralda, Equato-rianae regionis oppida, ingenti terra motu vastantur.

— d. XVI Fiume ex urbe tumultus fiunt ob omnium operariorum a suis operibus deser-tionem.

— d. XIX terrae motus nunciantur ex Ameri-canis regionibus Dominica et Sancta Lucia.

AENIGMATA.

I.

Aerem agit totum; caput eripe, basiat; eius Caede etiam pectus, sanguine tingit humum.

II.

Arcanum volitat; caudam si Dempseris, altus Tunc iam viventum pectora somnus habet.

F. X. B.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad Commentarii moderatorem miserint intra menses duos, unus, sortitus, gratis accipiet opus cui titulus:

IOANNIS BAPTISTAE PESENTI

PUERILIA

sive Carmina graeca, latina, itala.

Aenigmata an. VII, n. XII proposita his respondent:

1) Gesta-mina; 2) S-anguis.

Ea rite soluta miserunt:

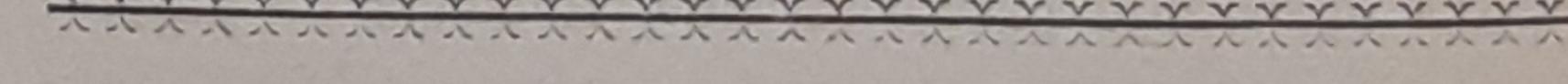
Senior Astensis. — Car. Stegmüller, *Sabaria*. — Renk par., *Davenportu*. — Petrus Tergestinus. — Collegium Scholarum Piarum, *Stella*. — Callistus Amalberti, *Albio Intemelio*. — G. Vallas, *Corduba*. — L. Walter, *Neo-Eboraco*. — F. Arnori, *Mediolano*. — Vinc. Starace, *Neapolit*. — I. Ortiz, *Moretta*. — G. Lamental, *Parisit*. — I. Guerra, *Aletio*. — Ric. Bron-del, *Brugis*. — Michael Vidal, *Palma in insula Maiorica*. — Arn. Rudzianski, *Tyflisio Cartalinorum*.

Sortitus est praemium

SENIOR ASTENSIS,

ad quem missum est opus, cui titulus:

FABULAE SELECTAE IOANNIS LA FONTAINE latine conversae a FRANC. XAV. REUSS, C. SS. Red.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI.

Sant'Antonio di Padova (1195-1231) per ALBERTO LEPITRE. Traduzione sulla 3^a edizione francese. Romae edid. Desclée, Lefebvre et Soc., MDCCCV. (Ven. lib. 2).

Le sacre stazioni di Quaresima in Roma. Indidem ROSA VAGNOZZI (*Myrmica Parva*). Novelle d'amore. Romae, ex officina Forzani et Soc., MDCCCVI. (Ven. lib. 1,50).

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina *Patris*, Phil. Cuggiani.

ZENO — Tragoedia IOSEPHI SIMONIS Angli.
 (Passim retractavit hodiernisque scenis aptavit I. F.)

(2)

« Sic est profecto. Posuit haec simul Deus,
 Regnum ac timorem, quem nec aeratae globus
 Phalangis arcet, nec Cyclopaeo domus
 Vallata muro. Fulmen eductas quatit
 In astra turre; quando sub humili casa
 Securus aevum pastor impavidum trahit ».
 Hinc excubare cogit attentum pavor
 Partes in omnes; hinc peregrina latens
 Sub veste Caesar, fata scitabor mea.
 Est in propinquuo summus astrorum arbiter,
 Idemque furvi doctus antistes Iovis,
 Cui paret Erebus, quemque venales ferunt
 Ciere genios, sortis humanae fabros.
 Adire certum est; consulam ignotus virum.
 Flexisse Superos qui nequit, moveat Stygem (1).
 Euphemiane, cuius ad carmen tremit
 Vulgus silentum, et Orcus et Furiae et Chaos,
 Si quis favori, si quis est auro locus,
 Exprome genium Tartari eductum sinu,
 Hecates Ephebum, quem per incertos ducem
 Sequar tumultus.

EUPHEM.
 Grande et excelsum petis
 Solitumque ducibus munus Augustis dari.
 Sed, age; quis arte? Quantus ingenio? Quibus
 Attemperatus moribus Genius placet?
 Vin' te libido vastet? Vis per irarum faces,
 Rabiemque dirae mentis in flamas agi?
 Vis tigre et urso et hydra et inferno cane
 Immanius saevire? Vis alto natent
 Sanguine Penates? Genius hic (2) furias dabit:
 Venale cernis omne furiarum genus.
 Statue quid optet.

ZEN.
 Levia memorasti nimis;
 Haec iuvenis egi; maius his monstrum peto.
 EUPHEM. Quae te creavit Stygia portentum soror?
 Tot scelera iuvenis? Siste; placabo sitim.
 En (3) Genius ipso peior Umbrarum Deo,
 Ferax malorum. Mille facinorum vias
 Artes nocendi mille foecundo sinu
 Coercet; unus omne furiarum nefas,
 Et quidquid alta nocte monstrum latet
 Inspirat animis. Ibis, ut dirus vapor,
 Ruina rerum, gentis humanae lues,
 Hoc duce. Quid ultra? Solus implevit malis
 Totum Neronem; saeculi exitium sui.
 Placet?

ZEN.
 Satis superque. Venerabor Deum (4)
 Morum magistrum pariter, et vitae ducem.
 Quod restat, unum est. Quando fatorum vices
 Et destinatam cuique fortunam tenes,
 Effare: quis hunc nexus astrorum manet,
 Cuius solum natale, nascendi dies,
 Et si quid ultra nosse lex artis iubet,
 Hic exprimatur (5).

EUPHEM. Genere plebeio satus.

(1) Ingreditur Euphemianus magus.
 (2) Zenoni annulum profert, ex scrinio, quod secum portat.
 (3) Prodit alterum annulum e scrinio.
 (4) Deosculatur annulum.
 (5) Zeno promitt horoscopum suum charta descriptum et Mago
 exhibet, qui idem inspicit, ac fortunam regis aperit.

ZEN. Aurumque terra trahitur; effulget tamen.
 EUPHEM. Truculentus ore, turpis aspectu, horridus.
 ZEN. Et scabra gemmam concha pretiosam tegit.
 EUPHEM. Vi Martis altam gloriae affectat viam.
 ZEN. Ceras avorum sugat ignavum pecus,
 Sanguis vetustus.
 EUPHEM. Surgit in trabeas ducum;
 Tandemque nati caede — proh! dirum nefas!
 ZEN. Regni prehendit culmen.
 An fas, an nefas
 EUPHEM. Parum est petenti sceptrum.
 Sanguinea manu
 Patriam flagellat saevus, et regnum eruit.
 ZEN. Sic, quem gubernat, fulminat mundum Deus.
 EUPHEM. Sed quid minaci prodit aspectu polus?...
 Nil fabor ultra.
 ZEN. Fare, quid trepidas, senex?
 EUPHEM. Timor eloquentem tardat.
 ZEN. Hortatur fides.
 EUPHEM. Indicta cupiet fata, qui dici iubet?
 ZEN. Audita cupiet fata, qui dici iubet.
 EUPHEM. Melius latebit quod diu latuit bene.
 ZEN. Melius patebit quod diu latuit male.
 EUPHEM. Tacere liceat....
 ZEN. Cum iubet tempus loqui?
 Stygiam paludem testor, allisum solo
 Spargam cerebrum, quaeque proferre abnus;
 Cerebro tacantis fata disperso legam.
 EUPHEM. Audi coactum placidus eloquium precor.
 ZEN. Quis quamne poenam vocis expressae huit?
 EUPHEM. (1) « Sepultus ante fata sub tumulo evomet
 Animam scelestam ».
 ZEN. Ah! quid remugisti, senex?
 Tumulus?! Quid? Animam?... Repete fatales
 [modos].
 EUPHEM. « Sepultus ante.... »
 ZEN. Certus indictam canis
 Ab axe sortem?
 EUPHEM. Rite scrutatus.
 ZEN. Polos
 Solumque pervagatus et lunae fibras?
 Remurmura fatale carmen ocius.
 EUPHEM. « Sepultus ante fata sub tumulo evomet
 Animam scelestam ».
 ZEN. O bubo malefausti soni!
 Feralis echo! Ditis inferni tuba!
 Strix ominosa! Guttur (2) eliso expuat
 Linguam palato.
 EUPHEM. Parce, proh superum fidem!
 O parce senio!...
 ZEN. Cuius horrendae vomunt
 Tot scelera fauces? (3) Bufo avernalis, cape,
 Vora malignis fata cum foliis; vora,
 Praeco malorum! Mene sub Stygem dari
 Vivum, videntem! Dira Fatorum omina!

(Ad proximum numerum).

(1) Adstrictus mortem Zenonis explicat.
 (2) Agreditur Euphemianum tamquam suffocaturus.
 (3) Zeno laceratam chartam horoscopi Euphemiani frustra re-
 sistentis ingerit in os.

SUPELLEX AD RES DIVINAS.

Commentarii VOX URBIS administratio recto tramite suppeditat supellectilem omnem, qua tum in templis, tum in oratoriis ad res divinas uti solemus.

Mandata ad VOCIS URBIS administratorem (Romam, *via Alessandrina, 87*) mittantur, res praecise indicando quae quisque sibi cupit. Gratuito sumptuum aestimatio fiet.

SOCIIS MONITUM.

Sociis pluribus morem gerentes Idib. Novembr. an. MDCCCCII apud Commentarii *Vox Urbis* administratorem officium instituimus quod de negotiis Ecclesiasticis esset; de expediendis scilicet rationibus omnibus, quae apud Romanae Ecclesiae « Congregations » aguntur.

Itaque si quis procuratione nostra uti velit, profecto temperantiam in pretio, studium atque alacritatem in opere inveniet.

SATURIO

Comoedia latinis versibus conscripta a clarissimo viro Joanne Baptista Francesia et per Commentarii VOX URBIS paginas vulgata, in volumen redacta est, quod apud Commentarii eiusdem administratorem venale prostat lib. 1.

☞ IN LUDIS LITTERARUM OPTIMA TIRONIBUS SCENICE AGENDI EXERCITATIO. ☞